

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ ТА НАУКИ УКРАЇНИ
ВІННИЦЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ МИХАЙЛА КОЦЮБІНСЬКОГО
ФАКУЛЬТЕТ ПРАВА, ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ І МЕНЕДЖМЕНТУ
КАФЕДРА ПУБЛІЧНОГО УПРАВЛІННЯ ТА МЕНЕДЖМЕНТУ
КУРСОВА РОБОТА

з дисципліни «Публічна служба в Україні»

на тему:

**«ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ В ОРГАНАХ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ
УКРАЇНИ»**

Студентки 2 курсу, групи 2АПУА
спеціальності 281 «Публічне управління та
адміністрування»

Шуляки Марини Віталіївни

Керівник: д. держ. упр., проф. Лазор О. Д.

Національна шкала _____

Кількість балів: _____ Оцінка ECTS _____

Члени комісії:

_____ (_____)

Підпис Прізвище та ініціали

_____ (_____)

Підпис Прізвище та ініціали

_____ (_____)

Підпис Прізвище та ініціали

Вінниця-2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ПОНЯТТЯ ТА ОСОБЛИВОСТІ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	5
1.1.Поняття та діяльність Служби безпеки України	5
1.2.Особливості взаємодії Служби безпеки України з іншими державними органами у забезпеченні національної безпеки.	9
1.3.Сучасні виклики та загрози, що впливають на діяльність Служби безпеки України.	11
РОЗДІЛ 2.ОРГАНІЗАЦІЙНО-ПРАВОВІ ЗАСАДИ ДІЯЛЬНОСТІ СЛУЖБИ БЕЗПЕКИ УКРАЇНИ	13
2.1. Правові засади діяльності Служби безпеки України	13
2.2. Вдосконалення організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України	18
2.3. Роль громадського контролю в організаційно-правових засадах діяльності Служби безпеки України.	23
ВИСНОВКИ	27
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	30

ВСТУП

Актуальність теми дослідження «Організаційно-правові засади служби в органах Служби безпеки України» обумовлена низкою ключових факторів. На тлі триваючої збройної агресії Російської Федерації, що супроводжується гібридними викликами, діяльність СБУ є надзвичайно важливою для забезпечення суверенітету, територіальної цілісності та стабільності України. Цей орган виконує не лише контррозвідальні й антитерористичні завдання, але й бере активну участь у боротьбі з організованою злочинністю, кіберзагрозами та економічними злочинами.

Зміна підходів до національної безпеки, реформи сектору оборони, а також адаптація до стандартів ЄС і НАТО вимагають від СБУ не лише вдосконалення правових механізмів, але й посилення ефективності організаційної структури. Сучасні умови, включаючи активну діджиталізацію, потребують впровадження нових технічних засобів, а також злагодженої співпраці з громадськістю та міжнародними партнерами.

Крім того, громадський контроль, як одна з ключових засад демократичного суспільства, є важливим інструментом забезпечення прозорості та підзвітності роботи СБУ. Розвиток цього механізму підвищує рівень довіри громадян до системи національної безпеки, що особливо важливо в умовах війни та глобальних викликів.

Метою дослідження є аналіз організаційно-правових засад діяльності СБУ, визначення її основних проблем і розробка рекомендацій щодо їх вирішення в контексті сучасних загроз.

Завдання дослідження:

- проаналізувати історичний розвиток і нормативну базу, що регулює діяльність СБУ;
- дослідити сучасні організаційно-правові засади функціонування СБУ;
- визначити основні виклики, які впливають на ефективність діяльності СБУ;

- запропонувати заходи для вдосконалення організаційно-правового забезпечення діяльності СБУ.

Об'єктом дослідження є система організаційно-правових відносин, що виникають у процесі функціонування СБУ як центрального органу виконавчої влади у сфері національної безпеки.

Предметом дослідження є правові та організаційні засади, механізми регулювання діяльності СБУ, їх відповідність сучасним викликам.

Методи дослідження: Для виконання завдань роботи застосовувалися системний, порівняльно-правовий, формально-юридичний та логічний методи, що дозволяють забезпечити всебічний аналіз теми.

Практичне значення роботи полягає у формуванні рекомендацій, які сприятимуть підвищенню ефективності діяльності СБУ та її адаптації до сучасних умов.

ВИСНОВКИ

СБУ є центральним органом виконавчої влади зі спеціальним статусом, який забезпечує державну безпеку України. Її діяльність охоплює широкий спектр завдань, що стосуються захисту суверенітету, територіальної цілісності, конституційного ладу, боротьби з тероризмом, контррозвідувальної діяльності, економічної безпеки та протидії кіберзагрозам. Основним завданням СБУ є виявлення і нейтралізація внутрішніх і зовнішніх загроз державі. Її діяльність спрямована на попередження та розслідування злочинів, пов'язаних із посяганням на національну безпеку. Розуміння правових засад, структури та функцій СБУ є важливим для ефективного забезпечення безпеки держави в умовах глобальних викликів. Сучасне законодавство регулює діяльність СБУ з урахуванням міжнародних стандартів у сфері безпеки.

СБУ відіграє ключову роль у забезпеченні національної безпеки під час війни, особливо в контексті збройного конфлікту на сході України та в умовах російської агресії. Її діяльність в умовах війни передбачає інтенсифікацію боротьби з тероризмом, контррозвідувальні заходи, а також попередження діяльності диверсійно-розвідувальних груп. В умовах війни важливим стає оперативне реагування на виклики, забезпечення контррозвідувального режиму та координація із Збройними силами України та іншими силовими структурами. Значна частина роботи СБУ зосереджена на захисті стратегічних об'єктів, попередженні терактів та викритті діяльності агентур іноземних держав. Однією з ключових задач є також забезпечення кібербезпеки та інформаційного захисту, що є критичним в умовах гібридної війни. Військові дії та загроза диверсійних актів роблять діяльність СБУ надзвичайно важливою для збереження державного суверенітету і територіальної цілісності України.

У ході дослідження організаційно-правових засад діяльності Служби безпеки України було зроблено такі висновки:

1. Актуальність вдосконалення правових засад діяльності СБУ є незаперечною в умовах сучасних викликів, таких як збройна агресія Росії, кібератаки, тероризм і внутрішня дестабілізація. Законодавство, що регулює роботу СБУ, потребує модернізації, оскільки базується на актах, ухвалених ще у 1990-х роках. Це обмежує здатність служби швидко реагувати на динамічні загрози.

2. Організаційна структура СБУ вимагає перегляду з метою усунення дублювання функцій із іншими органами, такими як НАБУ, ДБР і Національна поліція. Зосередження служби на її ключових завданнях, таких як контррозвідка, боротьба з тероризмом і кібербезпекою, підвищить її ефективність. Наприклад, досвід Великобританії (MI5) показує, що вузька спеціалізація спецслужб значно покращує їхню роботу.

3. Громадський контроль є важливою складовою демократичного управління. Однак на практиці його механізми в Україні реалізуються недостатньо. Наприклад, доступ парламентських комітетів до детальної інформації про діяльність СБУ є обмеженим, що знижує рівень прозорості. Запровадження регулярних звітів служби перед Верховною Радою сприяло б підвищенню довіри суспільства.

4. Кібербезпека є критично важливим напрямом діяльності СБУ, який вимагає значного технічного переоснащення. Збільшення кількості кібератак на державні органи України у 2022 році на 40% свідчить про необхідність створення спеціалізованих кіберпідрозділів і залучення міжнародної допомоги для підвищення ефективності захисту.

5. Міжнародна співпраця є ключовим фактором у посиленні національної безпеки України. Інтеграція стандартів НАТО і ЄС у діяльність СБУ дозволить службі відповідати вимогам глобальної безпеки. Наприклад, участь СБУ у спільних навчаннях із міжнародними партнерами може покращити оперативні здібності її співробітників.

6. Виклики реформування включають необхідність адаптації структури СБУ до сучасних реалій. Це стосується не лише правових аспектів, але й практичних кроків,

таких як демілітаризація служби, скорочення її чисельності та посилення технічного забезпечення.

Авторський аналіз і пропозиції

1. Критичний аналіз правової бази показує, що основний закон, який регулює діяльність СБУ, потребує перегляду. Доцільно чіткіше визначити функції служби, усунувши дублювання з іншими правоохоронними органами.

2. Реформа організаційної структури має передбачати створення спеціалізованих підрозділів для боротьби з кіберзлочинністю та захисту критичної інфраструктури. Наприклад, розділення функцій розслідування економічних злочинів між СБУ та НАБУ сприяло б уникненню конфліктів повноважень.

3. Забезпечення прозорості. Регулярна звітність служби перед громадськістю та парламентом щодо досягнень у сфері національної безпеки, що не становлять державної таємниці, підвищить довіру до органу.

4. Міжнародна інтеграція. Участь у програмах НАТО і ЄС дозволить СБУ переймати найкращі практики забезпечення безпеки та вдосконалювати механізми боротьби із сучасними загрозами, такими як гібридна війна та кібертероризм.

Отже, Служба безпеки України має адаптуватися до нових реалій шляхом удосконалення своєї правової бази, підвищення прозорості, модернізації технічного забезпечення та інтеграції у міжнародні безпекові структури. Ефективне реформування СБУ є запорукою забезпечення стабільності, суверенітету та безпеки України у сучасному світі.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. В. Бевзенко. Суб'єкт владних повноважень: поняття, ознаки, види. URL: https://supreme.court.gov.ua/userfiles/media/new_folder_for_uploads/supreme/SVP_18_09_2020_VBevzenko.pdf
2. Виборчий кодекс України: Кодекс України від 19.12.2019 № 396-ІХ. Відомості Верховної Ради України. 2020. № 7, № 8, № 9. Ст. 48.
3. Є.В. Кобко Спеціальна правосуб'єктність органів публічного управління в умовах воєнного стану. Юридичний науковий електронний журнал. 2023. № 8. С. 284-288
4. Захищаємо Україну разом! Служба Безпеки України. веб-сайт. URL: <https://ssu.gov.ua/zakhyshchaiemo-ukrainu-razom>
5. Зелена книга з питань захисту критичної інфраструктури в Україні. Національний інститут стратегічних досліджень. Київ. 2015. 35 с.
6. Інтернет-портал новин «UNN». Довіра до СБУ в Україні зросли за рік на 34%, а до Нацполіції на 28% – опитування. Публікація від 13.01.2023 р. URL: <https://www.unn.com.ua/uk/news/2011274-dovira-do-sbu-v-ukrayini-zroslo-za-rik-na-34-a-do-natspolitsiyi-na-28-opituvannya>
7. Інтернет-портал новин «УНІАН». Українці найбільше довіряють армії і волонтерам, найменше – російським ЗМІ. Публікація від 03.08.2015 р. URL: <https://www.unian.ua/society/1107480-ukrajintsi-naybilshe-doviryayut-armiji-i-volonteram-naumenshe-rosiyskim-zmi.html>
8. Конституція України : Закон України від 28.06.1996 р. No 254к/96-ВР. Дата оновлення: 01.01.2020 р. Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1996, No 30, ст. 141. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80#Text>
9. Карпенко М.М. Адміністративна діяльність підрозділів Служби безпеки України (2014). No 1. С. 111-121. LIBNAS | LIBRARY PORTAL OF NATIONAL ACADEMY OF SCIENCES OF UKRAINE. URL: <http://surl.li/snapw>

10. Повітряний кодекс України: Кодекс України від 19.05.2011 р. № 3393-VI. Відомості Верховної Ради України. 2011.- № 48-49. Ст. 536.

11. Полковніченко О. М. Шляхи удосконалення практичної діяльності Служби безпеки України щодо реалізації правоохоронної функції держави. Форму права. 2011. № 4. С. 571–576. URL: http://dspace.univd.edu.ua/xmlui/bitstream/handle/123456789/4901/Shliakhy%20udoskonalennia%20praktychnoi%20diialnosti%20Sluzhby%20bezpeky%20Ukrainy%20shchodo%20realizatsii%20pravookhoronnoi%20funksii%20derzhavy_Polkovnichenko%20_2011.pdf?sequence=1&isAllowed=y

12. Пояснювальна записка до проекту Закону України «Про внесення змін до Закону України «Про Службу безпеки України» щодо удосконалення організаційноправових засад діяльності Служби безпеки України» URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=68347

13. Про боротьбу з тероризмом: Закон України від 20 березня 2003 року № 638-IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/638-15#Text>

14. Про введення воєнного стану в Україні: Указ Президента України від 24.02.2022 р. No 64/2022. Дата оновлення: 14.02.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/64/2022#>

15. Про внесення зміни до стаття 24 Закону України «Про Службу безпеки України» щодо управління об'єктами державної власності: Закон України від 04.11.2022 р. No 2733-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2733-20#Text>

16. Про Державну таємницю: Закон України від 21 січня 1994 року № 3855-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/3855-12#Text>

17. Про забезпечення хімічної безпеки та управління хімічною продукцією: Закон України від 01.12.2022 р. No 2804-IX. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2804-20#n1219>

17. Про контррозвідувальну діяльність: Закон України від 26 грудня 2002 року № 374-IV. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/374-15#Text>

18. Про медіа : Закон України від 13.12.2022 р. No 2849-IX. Дата оновлення: 22.03.2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2849-20#Text>

19. Про Національну безпеку України: Закон України від 21 червня 2018 року № 2469-VIII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2469-19#Text>

20. Про оперативно-розшукову діяльність: Закон України від 18 лютого 1992 року № 2135-XII. Верховна Рада України. Законодавство України. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2135-12#Text>

21. Про основні засади забезпечення кібербезпеки України від 5 жовтня 2017 р. № 2163–VIII (із змінами). Відомості Верховної Ради України. 2017. № 45. Ст. 403.

22. Про рішення Ради національної безпеки і оборони України від 14 вересня 2020 року «Про Стратегію національної безпеки України»: указ Президента України. Офіційний вісник України. 2020. № 75. Ст. 2377.

23. Про Службу безпеки України: Закон України від 25.03.1992 р. No 2229-XII: станом на 2 серп. 2023 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/2229-12#Text>

24. Про створення Служби національної безпеки України: Постанова Верховної Ради України від 20.09.1991 р. No 1581-XII: станом на 25 берез. 1992 р. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/1581-12#Text>

25. Про Службу безпеки України щодо удосконалення засад діяльності Служби безпеки України : Проект Закону України від 26.10.2020 р. No 3196-д. URL: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=70243

26. Публічний звіт Служби Безпеки України за 2022 рік. Служба Безпеки України. URL: <https://ssu.gov.ua/publichnyi-zvit-sluzhby-bezpeky-ukrainy-za-2022-rik>

27. Служба Безпеки України. Історія, сучасний стан, основні нормативні акти, коментарі і роз'яснення. Київ. ВД «Професіонал», 2022. 560 с.

28. Служба безпеки України : офіційний веб-сайт. Історія СБУ. URL: <https://ssu.gov.ua/>

29. Степановський В.С. Діяльність Служби безпеки України як суб'єкта забезпечення національної безпеки в умовах воєнного стану. Електронне наукове

видання «Аналітично-порівняльне правознавство». С. 298-302. URL: <https://app-journal.in.ua/wp-content/uploads/2023/07/56.pdf>

30. Т. М. Стукан. Публічна влада: характеристика, ознаки та форми прояву. Публічне управління та митне адміністрування. 2021. № 4 (31). С. 37-41.